

ירושלים, י"ט בחשוון תשע"ג
4 בנובמבר 2012
297/2012

סקר אוריינות פיננסית: ידע, דעות והתנהלות בנושאים פיננסיים

Financial Literacy Survey: Knowledge, Opinions and Behavior in Financial Issues

ממצאים עיקריים בקרב בני 20 ומעלה:

התנהלות בנושאים פיננסיים:

- חסכונות לטווח הארוך / לגיל הפרישה: מחצית מבני ה-20 ומעלה דיווחו שיש להם קרן פנסיה, לכשליש יש קופת גמל ול-22% יש ביטוחי מנהלים.
- ביטוחים: ל-67% יש ביטוח בריאות ו / או סיעוד, ול-40% יש ביטוח מבנה דירה.
- 80% דיווחו שהם עורכים השוואה של מחירי מוצרים לפני הקנייה.
- 62% הגדירו את עצמם כיותר חסכנים מאשר בזבזנים.
- 45% דיווחו על קושי בכיסוי ההוצאות החודשיות השוטפות.

השוואה בין-לאומית:

- אחוז הישראלים המעדיפים חסכון לטווח רחוק על-פני הוצאת הכסף בהווה גבוה מהממוצע הבין-לאומי.
- בקיאותם של הישראלים בנושאים כגון חישובי ריבית, אינפלציה, תשואה מול סיכון בהשקעות נמוכה מהממוצע הבין-לאומי.

סקר אוריינות פיננסית בוצע ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בהזמנת המועצה הלאומית לכלכלה ובשיתוף עם משרד האוצר ובנק ישראל. הסקר נערך בחודשים ינואר 2012 ועד מאי 2012, בקרב מדגם ארצי מייצג שכלל כ-1,200 בני 20 ומעלה. נתוני הסקר משמשים לקביעת מדיניות ממשלתית בתחום החינוך הפיננסי ובהתאם להמלצות ארגון ה-OECD.

הודעה זו מתייחסת לידע ולדעות של בני 20 ומעלה בנושאים פיננסיים והיא ממשיכה הודעה קודמת שהתמקדה בהתנהלות הפיננסית ובמצב הפיננסי של בני 20 ומעלה.

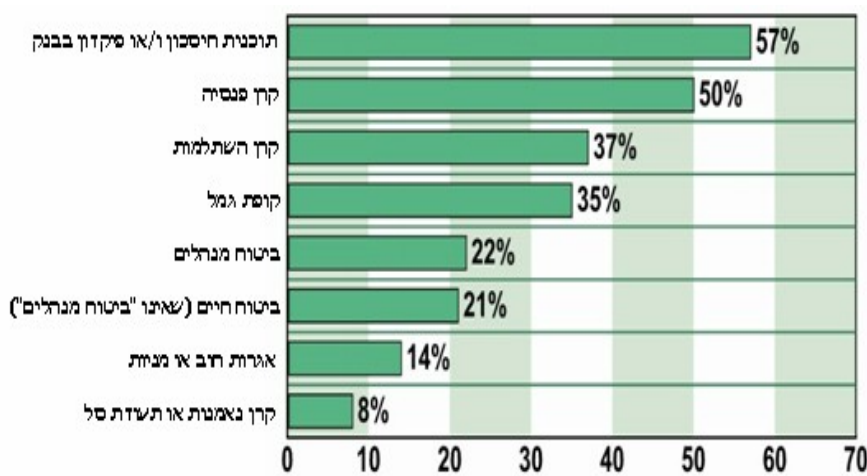
אוריינות פיננסית מהי ?

אוריינות פיננסית הינה היכולת לקרוא, לנתח, להבין ולדון על גורמים כלכליים-פיננסיים המשפיעים על הרווחה הכלכלית של הפרט. היא כוללת את היכולת להעריך אפשרויות כלכליות, להשתמש בכסף בצורה נכונה, לתכנן את העתיד, לפעול בהתאם בהווה ולהגיב בצורה מושכלת לשינויים כלכליים.

רמת האוריינות הפיננסית של אוכלוסיית ישראל, במונחים של ידע, דעות והתנהלות נבחנה בשאלון הכולל 102 שאלות במגוון רחב של היבטים פיננסיים – [לשאלון הסקר](#).

חסכון והשקעה

תרשים 1: אחוז בעלי ההשקעות

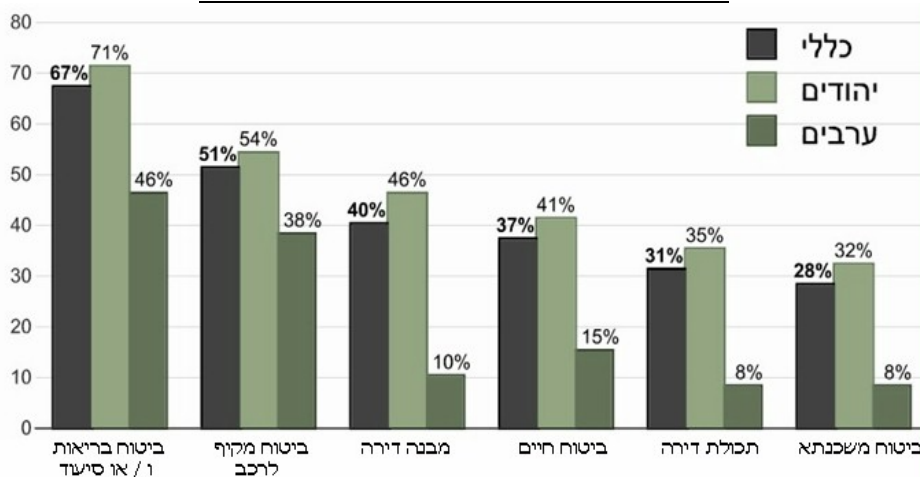
- 57% מקרב בני ה-20 ומעלה דיווחו שיש ברשותם תוכנית חסכון ו/או פיקדון בבנק.
- מחצית מבני ה-20 ומעלה דיווחו שיש להם קרן פנסיה.
- קרן השתלמות וקופת גמל מצויה ברשות 37% ו-35% מהאוכלוסייה בהתאמה.
- 14% דיווחו שיש להם השקעות באגרות חוב או במניות. 8% דיווחו שיש ברשותם קרן נאמנות או תעודת סל.

המחליט העיקרי בבחירה בין מסלולי השקעה או חברות פיננסיות

שליש מהנשים דיווחו שהמחליט העיקרי במשק הבית בין מסלולי השקעה או חברות פיננסיות הינו בן הזוג. בקרב הגברים דיווחו רק 9% שהמחליט העיקרי הינו בת הזוג.

ביטוחים

תרשים 2: אחוז המבוטחים בסוגי ביטוחים שונים

מבין סוגי הביטוחים שנחקרו בסקר, ביטוח הבריאות וביטוח הסיעוד¹ (שניהם או אחד מהם) הינו השכיח ביותר (67%). עוד עולה מהסקר, שבקרב היהודים אחוז המבוטחים גבוה יותר מזה שבקרב הערבים בכל סוגי הביטוחים שנבחנו בסקר.

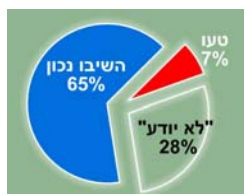
¹ ייתכן והאחוז הגבוה של ביטוחי הבריאות ו/או הסיעוד נובע מכך שחלק מהנדגמים כללו בתשובתם גם את הביטוחים המשלימים הנמכרים בקופות החולים.

בחינת הידע

- 59% מהנדגמים ידעו לחשב נכון ריבית שנתית של 2% מסכום של 1,000 ₪.
- בחישוב ריבית דריבית, ידעו 29% שבתום שנתיים יצטבר סכום הגבוה מ-1,100 ₪ בתוכנית חסכון של 1,000 ₪ עם ריבית שנתית של 5%.

ידיעות בנושאים כלכליים²

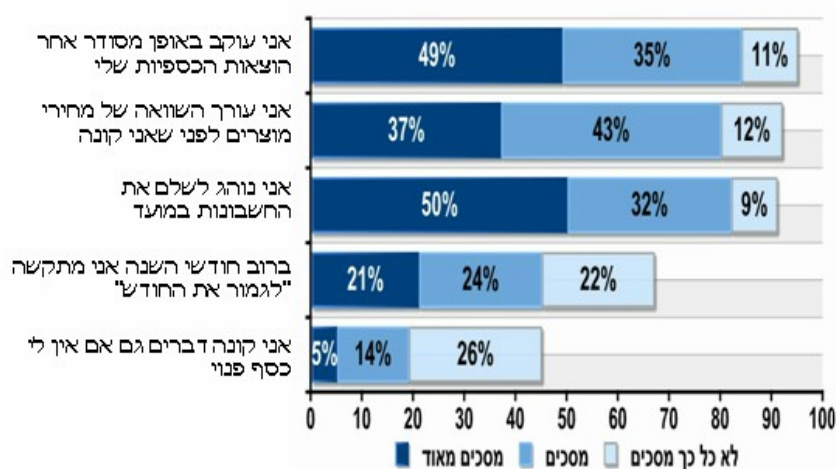
תרשים 3: ידע כללי בנושאים כלכליים

- 65% השיבו באופן נכון על המשפט: "באינפלציה גבוהה עולה יוקר המחיה במהירות".
28% לא ידעו לענות אם המשפט נכון או לא נכון.
- 48% השיבו באופן נכון על המשפט: "השקעה עם תשואה גבוהה היא על פי רוב השקעה בסיכון גבוה".
42% לא ידעו לענות אם המשפט נכון או לא נכון.
- 35% השיבו באופן נכון על המשפט: "ניתן להקטין את הסיכון בתיק השקעות באמצעות קניית מגוון רחב של מוצרים פיננסיים".
55% לא ידעו לענות אם המשפט נכון או לא נכון.
- 29% השיבו באופן נכון על המשפט: "ריבית פריים היא גבוהה יותר מהריבית הנקבעת ע"י בנק ישראל".
53% לא ידעו לענות אם המשפט נכון או לא נכון.

הצהרות התנהגותיות

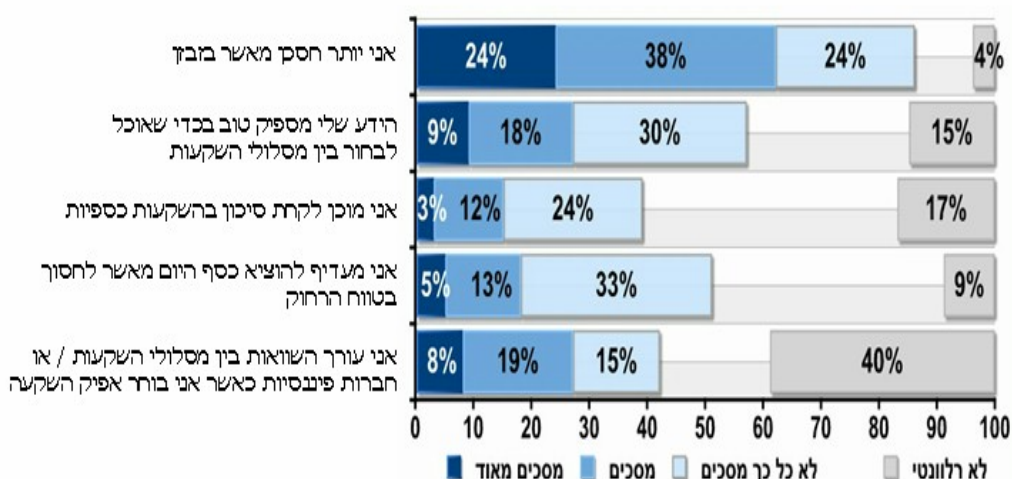
תרשים 4: מידת ההסכמה עם משפטים בנושא הוצאות וקניות

- 84% הסכימו או הסכימו מאוד עם המשפט "אני עוקב באופן מסודר אחר ההוצאות הכספיות שלי".
- 82% מהאוכלוסייה נוהגים לשלם את החשבונות במועד.
- 81% הסכימו או הסכימו מאוד עם המשפט "אני עורך השוואה של מחירי מוצרים לפני שאני קונה".
- 19% הסכימו או הסכימו מאוד עם המשפט "אני קונה דברים גם אם אין לי כסף פנוי".

² כל המשפטים שהוצגו בפני הנדגמים הינם משפטים נכונים.

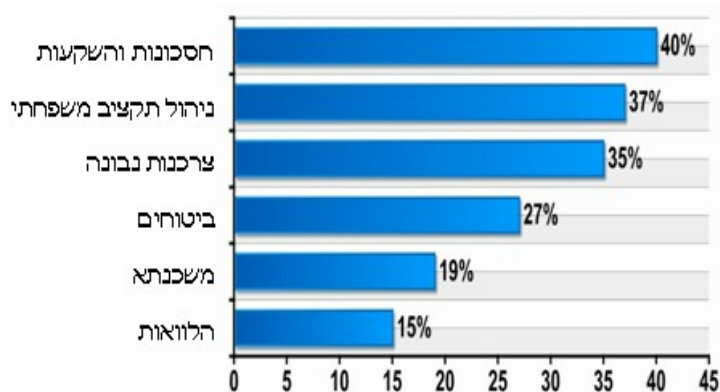
תרשים 5: מידת ההסכמה עם משפטים בנושא חסכוניות והשקעות

- 62% מסכימים או מסכימים מאוד עם המשפט "אני יותר חסך מאשר בזבזן".
- 44% אינם מוכנים לקחת סיכון בהשקעות כספיות.
- 40% מעדיפים לחסוך לטווח הרחוק מאשר להוציא כסף היום.

הנושאים הכספיים בהם מעוניינים הישראלים להרחיב את ידיעותיהם

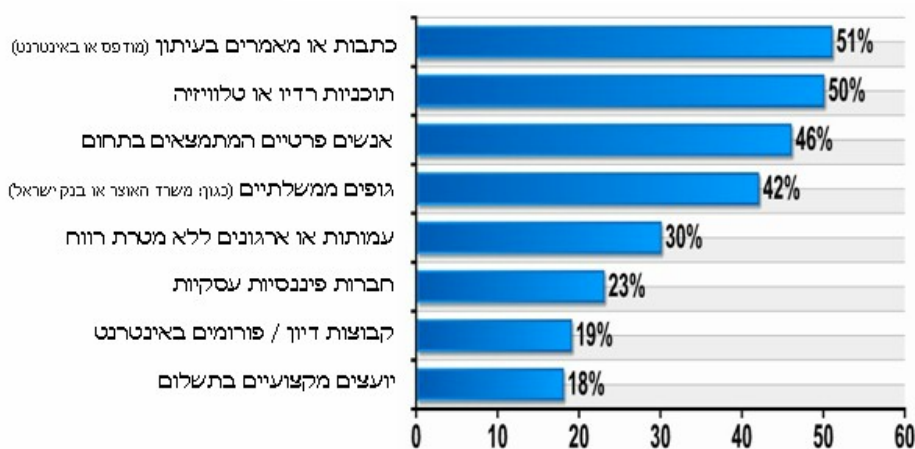
תרשים 6: הנושאים המבוקשים להרחבת הידע

- מבין הנושאים הכספיים שצוינו בסקר, הנושא המועדף ביותר להרחבת הידיעות הינו חסכוניות והשקעות (40%).
- הנושא השני בסדר העדיפויות להרחבת הידיעות הינו ניהול תקציב משפחתי (37%), ואחריו צרכנות נבונה (35%).
- 22% ממשתתפי הסקר ציינו שהם אינם מרגישים כלל צורך להרחיב את הידע שלהם בנושאים כספיים.

מקורות המידע מהם מעוניינים הישראלים להרחיב את ידיעותיהם בנושאים פיננסיים וכלכליים

תרשים 7: מקורות המידע המבוקשים

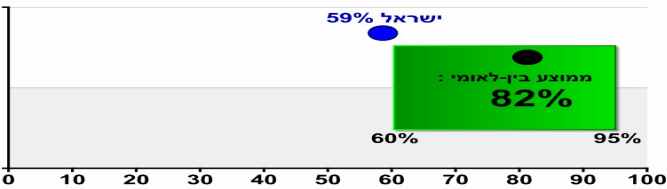
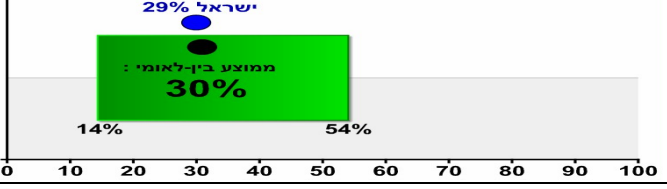
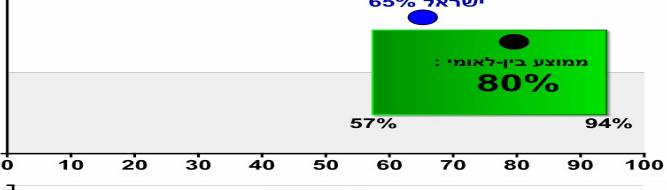
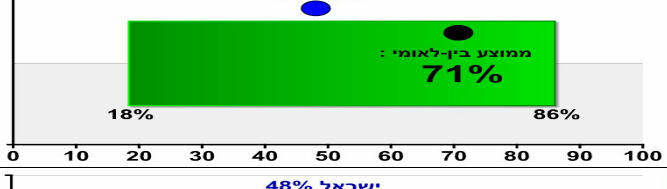
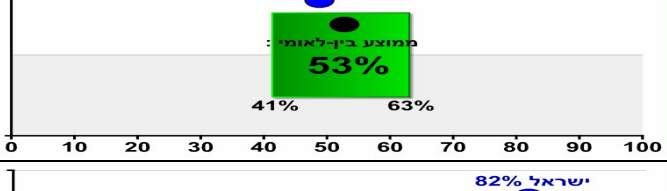
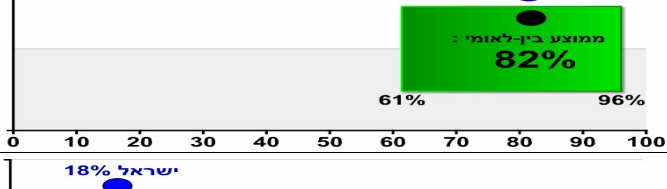
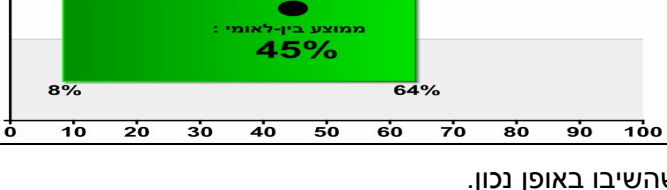

- כמחצית מאוכלוסיית בני ה-20 ומעלה מעדיפים להרחיב את ידיעותיהם באמצעות כתבות או מאמרים בעיתון (מודפס או באינטרנט) או באמצעות תוכניות רדיו וטלוויזיה.
- 42% מהאוכלוסייה דיווחו שהם מעוניינים לקרוא או לקבל מידע מגופים ממשלתיים כגון משרד האוצר או בנק ישראל.
- 18% דיווחו שהם מעוניינים לקרוא או לקבל מידע מיועץ מקצועי בתשלום.

השוואה בין לאומית

ארגון ה-OECD ערך לאחרונה פיילוט לצורך השוואה בין-לאומית בנושאים פיננסיים. בפיילוט השתמשו 14 מדינות מגוונות - מתפתחות ומפותחות - במספר שאלות זהות³.

מהשוואת הערך שנמצא בסקר הישראלי בנושאים השונים ביחס לערך המקסימלי, לערך הממוצע ולערך המינימלי שקיבלו המדינות שהשתתפו בסקר⁴, ניתן לראות שעל-פי רוב הידע וההתנהלות של הישראלים אינה חריגה ו / או דומה לממוצע של המדינות שהשתתפו בהשוואה הבין-לאומית.

נושא	תיאור השאלה	מיקומה של ישראל ביחס למדינות שהשתתפו בהשוואה
1. חישוב ריבית Interest paid on a loan	חישוב ריבית שנתי של 2% לתוכנית חסכון של 1,000 ₪ למשך שנה.	
2. חישוב ריבית דריבית Compound interest	חישוב ריבית שנתי של 5% לתוכנית חסכון של 1,000 ₪ למשך שנתיים	
3. הגדרת אינפלציה Definition of inflation	באינפלציה גבוהה עולה יוקר המחיה במהירות	
4. תשואה וסיכון Risk and return	השקעה עם תשואה גבוהה היא על פי רוב השקעה בסיכון גבוה	
5. מגוון השקעות Diversification	ניתן להקטין את הסיכון בתיק השקעות באמצעות קניית מגוון רחב של מוצרים פיננסיים	
6. תשלום חשבוניות בזמן Pays bills on time	אני נוהג לשלם את החשבונות במועד	
7. חסכון לטווח הרחוק Attitudes towards the longer term	אני מעדיף להוציא כסף היום מאשר לחסוך לטווח רחוק	

* בסעיפים 1-5 מציין האחוז את חלקם של הנדגמים שהשיבו באופן נכון.

³ השאלות בסקר הישראלי דומות מבחינה תוכנית, עם זאת ישנם הבדלים בניסוח השאלה העלולים להשפיע על התוצאות ההשוואתיות.
⁴ המדינות שהשתתפו בהשוואה הן: בריטניה, גרמניה, נורווגיה, אירלנד, פולין, פרו, אלבניה, דרום אפריקה, אסטוניה, הונגריה, ארמניה, צ'כיה, מלזיה ואיי הבתולה הבריטיים. לפירוט נוסף ראה: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/OECD_MeasuringFinancialLiteracy_2012.pdf